

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Kan artificiell intelligens ersätta den framtida revisorn?

– En studie om hur digitaliseringens effekter kan tänkas påverka revisorns roll

Can artificial intelligence replace the future auditor? – A study of how the effects of digitalization may affect the auditor's role.

Amanda Krämbring
Tuulia Kähkönen

Självständigt arbete • 15 hp • Grundnivå

Ekonomie kandidatprogrammet

Examensarbete nr 1143 • ISSN 1401-4084

Uppsala 2018

Kan artificiell intelligens ersätta den framtida revisorn?

– En studie om hur digitaliseringens effekter kan tänkas påverka revisorns roll

Can artificial intelligence replace the future auditor? – A study of the effects of digitalization may affect the auditor's role.

Amanda Krämborg

Tuulia Kähkönen

Handledare: Jenny Gustavsson Backman, Uppsala universitet,
Företagsekonomiska institutionen

Examinator: Richard Ferguson, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi

Kurskod: EX0812

Program/utbildning: Ekonomie kandidatprogrammet

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2018

Serietitel: Examensarbete/SLU, Institutionen för ekonomi

Delnummer i serien: 1143

ISSN: 1401-4084

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Framtidens revisorer, digitaliseringen, förändringar, mänsklig intuition.

Sammanfattning

Digitaliseringen är den största nutida förändringskraft som sker inom revisionsbranschen. Samtidigt som det ställs nya krav på revisionsbranschen finns det också indikationer på att rollen som revisor står inför stora förändringar. Den traditionella rollen som revisorn syftar till är att agera som en oberoende aktör mellan ett företag och dess intressenter. I takt med utvecklingen av den digitala tekniken kan det komma att betyda att revisorns roll inte längre uppfyller det traditionella syftet. Det kan därför komma att bli aktuellt att revisorns framtida roll behöver studeras utifrån nya perspektiv.

Syftet med denna studie är att undersöka hur digitaliseringens effekter kan tänkas påverka revisorn i sin yrkesroll. För att uppnå vårt syfte har vi undersökt vilka aspekter som revisorn upplever som viktiga i sin nuvarande roll och hur dessa aspekter kan komma att påverkas av digitaliseringen. En kvalitativ forskningsmetod har tillämpats och intervjuer har varit den primära insamlingen till vår empiriska data. Respondenterna har tillsammans utgjort tre olika perspektiv som bestått av auktoriserade revisorer, branschorganisationen och utbildningsväsendet.

Resultatet i vår studie har visat att i tidigare studier av digitaliseringens effekter på revisorns roll har det främst fokuserats på revisorns arbetsmoment och att dessa har blivit olika mått för effektivitet. Digitaliseringen är ett faktum och som innebär förändringar för revisorn i sin yrkesroll. Det kan komma att bli stora förändringar för revisorn vilket kan betyda att det traditionella agentteoretiska perspektivet inte längre blir relevant att tillämpa vid studier av revisorns framtida roll. Vår studie bidrar därför med nya aspekter som kan komma att vara nödvändiga vid ett utformande av ett nytt teoretisk ramverk som kan studera revisorns nya roll.

Nyckelord: Framtidens revisorer, digitaliseringen, förändringar, mänsklig intuition.

English summary

Digitalization is the largest contemporary forces of change in the audit industry. While setting new demands on the audit industry there are also indications that the role of auditor is facing major changes. The traditional role of the auditor is to act as an independent controller between a company and its stakeholders. In line with the development of digital technology, this may mean that the auditors' role no longer meets the traditional purpose. It may therefore be necessary for the auditor's future role to be studied based on new perspectives.

The aim of this study was to investigate how the effects of digitization may affect the auditor in his professional role. In order to achieve our purpose, we have investigated different aspects the auditor experiences as important in its current role and how these aspects can be affected by digitization. A qualitative research method has been applied in which interviews were conducted. The respondents together have constituted three different perspectives, consisting of authorized public accountants, a trade union organization and an educational system.

The results of our study has shown that previous studies of the effects of digitalization on the auditor's role have been primarily focused on the auditor's workplace and that these have become different measurements of effectiveness. Digitization is a fact and it will involve changes for the auditor in his career. There may be major changes for the auditor, which may mean that the traditional agent theory perspective will no longer be a relevant application in the future studies of the auditor's future role. Therefore our study contributes some new aspects which may be necessary to use in a new theory framework which can be used in studies of the auditor's future role.

Keywords: The future of auditors, digitalization, evolution, human intuition.

Förord

Vi vill först och främst rikta ett oändligt stort tack till vår handledare Jenny Backman Gustavsson, universitetsadjunkt på Uppsala universitet, som under hela processens gång alltid funnits för oss genom sitt stora engagemang och generösa feedback som varje dag utmanat oss till att ta oss till nya nivåer.

Vi vill också rikta ett stort tack till våra respondenter som varit oss tillmötesgående med tid och engagemang för vår studie. Ni har förmedlat värdefull kunskap och erfarenheter som gjort vår studie unik. Vår studie hade inte varit möjlig att genomföra utan er!

Ett stort tack vill vi också rikta till våra opponenter, familj, vänner och grannar som på olika sätt alltid hejat på oss, kommit med feedback och uppmuntrat oss vidare i vår studie.

Uppsala 1 juni 2018

Amanda Kräbring

Tuulia Kähkönen

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Problem	1
1.3	Syfte och forskningsfrågor	2
1.4	Avgränsning	3
1.5	Uppsatsens struktur	3
2	Teori	5
2.1	Revisorns ur ett traditionellt teoretiskt perspektiv	5
2.2	Artificiell intelligens	7
2.3	Digitalisering och revisorns roll	9
3	Metod	11
3.1	Studiens process	11
3.2	Litteraturgenomgång	11
3.3	Val av studieform	12
3.4	Datainsamlingsmetod	12
3.5	Val av respondenter	13
3.6	Trovärdighet	14
3.7	Etisk diskussion	15
4	Empiri	17
4.1	Respondenter	17
4.2	Intervjuer med respondenter	17
4.2.1	<i>Revisorns roll</i>	17
4.2.2	<i>Digitalisering</i>	19
5	Analys och diskussion	21
5.1	Vilka aspekter upplevs som viktiga för revisorn i sin nuvarande yrkesroll?	21
5.1.1	<i>Personliga egenskaper</i>	21
5.1.2	<i>Kompetens</i>	22
5.1.3	<i>Relationer</i>	23
5.2	Hur kan dessa aspekter komma att förändras av digitaliseringen?	24
5.3	Revisorns nya roll?	27
6	Studiens slutsats	31
	Referenslista	32
	Bilagor	35

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Revision betyder en oberoende granskning av ett företags eller en organisations finansiella rapporter och förvaltning samt en bekräftelse på att företagets uppgifter följer den lagstiftning som råder (Chan & Vasarhelyi 2011). Revisorn är den aktör som utför denna typ av granskning och som syftar till att utgöra en oberoende förbindelse mellan ett företag och dess olika intressenter. Det finns krav på att en revisor behöver vara kvalificerad för sitt uppdrag vilket betyder att en revisor ska vara auktoriserad eller godkänd (Hemström & Giertz 2013). De aktiebolag som omfattas av kravet att inneha en kvalificerad revisor ska på sin årliga bolagsstämma utse en revisor som ska utföra revisionsförfarandet. Under det senaste decenniet har det skett många olika typer av utveckling i samhället vilket har medfört att rollen som revisor nu tycks stå inför en stor förändring.

Revisorsinspektionen har i sin senaste rapport gått ut med information om en rad förändringar som väntas ske i revisionsbranschen (Revisorsinspektionen 2017). En faktor som för flera aktörer förväntas ha en avgörande betydelse för revisionsbranschen i framtiden är användandet av den digitala tekniken. I branschorganisationen FARs rapport *Nyckeln till framtiden - framtidens redovisning, revision och rådgivning i det digitala landskapet* (FAR 2016; Kairos Future 2016) redogörs en kontextbunden framtidsutsikt för revisionsbranschen. En av de största drivkrafter till utveckling, och som branschen ser som oundviklig, är digitaliseringen. Dan Brännström, generalsekreterare i FAR, bekräftar att det pågår en omfattande digitalisering för revisorns roll och i revisorns arbete (pers. med., Brännström 2018). Han vill också se att revisorn får en allt mer viktigare roll i samhället med anledning av den mängd information som förmedlas mellan företag och intressenter. I takt med samhällets utveckling av det snabba informationsflödet kan det uppstå ett behov av symboler som visar en bekräftelse på att nyheter och källor är äkta.

Inom den akademiska litteraturen har revisorns roll beskrivits som exempelvis kontrollant (Khalil & Lawarrée 1995; Minnis 2013, Ho & Wang 2013), försäkrare (Clinch, Stokes & Zhu 2012; Lombardi, Bloch & Vasarhelyi 2014) och rådgivare (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001). Men det är rollen som kontrollant som är det dominerande perspektivet inom litteraturen och det är även den rollen som studeras ur en principalagent-teori. Vår studie ämnar att undersöka hur digitaliseringens utveckling kan komma att påverka revisorn i sin framtida roll.

1.2 Problem

Revisionsbranschen står inför stora förändringar, varav en av de största är digitaliseringen, men ingen tycks veta vad dessa förändringar kommer att få för konsekvenser för revisorns framtida roll. Det tycks dock finnas både en osäkerhet och en motstridighet kring revisorns framtida roll. Samtidigt som det finns indikationer på

att digital teknik kommer att ersätta revisorns arbetsuppgifter finns det också uttalanden som pekar på att kraven för framtida revisorer snarare kommer vara ännu högre.

I den befintliga litteraturen har revisorns traditionella roll till stor del beskrivits med utgångspunkt i en principalagent-teori med syfte att agera som en oberoende kontrollant för företagets finansiella rapporter samt där intressenter kan uppnå en högre grad av tillit gentemot företaget (Khalil & Lawarrée 1995; Minnis 2013; Carrington 2016). Då revisorns roll står inför olika förändringar råder det en osäkerhet om detta förhållande fortfarande uppfyller sitt syfte i framtiden. Samtidigt finns det indikationer på att de förändringar som sker kan leda till att rollen som kontrollant kan komma att försvinna.

I FARs rapport (Kairos 2016) nämns det att digitaliseringen kan vara en svår omställning för revisorerna och revisionsbranschen. Det kan komma att krävas att revisorerna behöver förändra sitt arbetssätt vilket tycks kräva nya anpassningar för den nya miljön. Enligt Lombardi, Bloch & Vasarhelyi (2014) och Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) kan nya anpassningar till digitaliseringen medföra möjligheter för revisorn samtidigt som det finns nödvändigheter i yrkesrollen som digitaliseringen inte kommer att kunna ersätta. Digitaliseringen beskrivs av revisorerna som den största nutida förändringskraft för branschen och revisorns yrkesroll (pers. med., Rexhammar, Gustavsson, Eriksson, Anonym A & Anonym B 2018). Revisorerna anser att digitaliseringen medfört fördelar genom automatiserade system och digital dokumenthantering. De anser dock att digitaliseringen kan utgöra ett hot för den personliga kontakten gentemot företag.

I takt med att det revisionsarbete som revisorn tidigare utfört kan komma att digitaliseras och ersättas av automation kan det innebära att revisorns roll som kontrollant kan komma att försvinna. Det kan därmed bli irrelevant att studera revisorn som kontrollant ur det traditionella agentteoretiska perspektivet i framtiden. Vid studier av revisorns framtida roll kan det behövas ett nytt teoretiskt ramverk som studerar revisorns nya roll tillsammans med digitaliseringens effekter. Den befintliga litteraturen har främst studerat digitaliseringens effekter på revisorns arbetsuppgifter och hur dessa kan komma att påverkas (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001, Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Dock har det inte i liknande omfattning studerats hur digitaliseringen kan komma att påverka revisorn som person i sin yrkesroll. Vår studie undersöker olika personliga aspekter som kan vara nödvändiga att beakta vid framtida studier av revisorns nya roll och som kan utgöra en grund för ett nytt teoretiskt ramverk.

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med studien är att undersöka hur digitaliseringens effekter kan komma att påverka revisorns framtida roll. För att uppnå syftet har dessa frågor ställts och besvarats:

1. Vilka aspekter upplevs som viktiga för revisorn i sin nuvarande yrkesroll?
2. Hur kan dessa aspekter komma att förändras av digitaliseringen?

1.4 Avgränsning

Studiens avgränsning är gjord till att studera hur digitaliseringens effekter upplevs utifrån revisorernas perspektiv. Det innebär därmed att effekterna baseras på individuella uppfattningar och tolkningar. I studien har vi tillämpat ett företagsekonomiskt perspektiv genom att revisorns roll i relationen mellan ett företag och dess intressenter har studerats. Intressenters uppfattningar om digitaliseringens effekter på revisorns roll har i vår studie inte behandlats eftersom studien syftar till att studera revisorernas perspektiv. Eftersom vi har valt att studera hur en mänsklig roll kan komma att förändras har vi gjort en avgränsning mot att inte studera några informationsteknologiska faktorer inom digitaliseringen. Begreppet digitaliseringen har i studien avgränsats till att definiera all digital teknik som en effekt av artificiell intelligens.

1.5 Uppsatsens struktur

I det första avsnittet i uppsatsen introduceras läsaren till ämnet genom en bakgrundsbeskrivning följt av en problembakgrund med en redogörelse över det empiriska och teoretiska problemet. Därefter följer studiens syfte och forskningsfrågor. Vi avslutar kapitlet med studiens avgränsning. I det andra kapitlet redogörs den teori som tillämpats i vårt arbete. Det tredje kapitlet presenterar för vilken metod som valts i studien och en motivering till den valda metoden. Fjärde kapitlet redogör för vår empiri. Kapitel fem följs av en diskussion utifrån den tematiska analys som gjorts av data från intervjuer samt i sjätte och sista kapitlet redogörs studiens slutsatser.

2 Teori

I det här kapitlet presenteras studiens teoretiska ramverk med ett inledande avsnitt som presenterar revisorns roll utifrån en intressentmodell och ett principalagent-teoretisk ramverk. Vidare presenteras en översiktlig redogörelse för hur begreppen artificiell intelligens och digitalisering behandlats inom den akademiska litteraturen. I slutet av kapitlet redogörs syntesen kring ovan nämnda teorier genom att presentera litteraturen kring digitaliseringens effekter på revisorns roll.

2.1 Revisorns ur ett traditionellt teoretiskt perspektiv

När den svenska industrialiseringen tog fart i slutet av 1800-talet utvecklades det som kom att bli Sveriges första aktiebolagslag (Öhman & Wallerstedt 2012). När aktiebolagen började växa och företagen kom att bli allt mer beroende av sina externa kapitalinvesteringar utvecklades en större efterfråga på granskning och kontroll. Behovet av granskning och kontroll ledde till att investerarna började kräva en revision av företagets verksamhet och räkenskaper för att få ett ökat förtroende för företaget (Öhman & Wallerstedt 2012; Power 2003; Carrington 2016). Syftet med revision skulle öka tryggheten och förtroendet samt att företagets finansiella rapporter skulle betraktas som mer tillförlitliga (Power 2003). År 1987 kom det första lagkravet att alla svenska aktiebolag ska utse en auktoriserad revisor (Carrington 2016). Parallellt med utvecklingen av revisionsbranschen har också revisionsregler kommit att utvidgas. I samband med att Sverige år 1995 blev medlem i den Europeiska unionen blev de svenska revisorerna en del av en internationell kontext (Öhman & Wallerstedt 2012). Tidigare bestämmelser som varit på nationell nivå ändrades och kom att anpassas till den europeiska lagstiftningen (Öhman & Wallerstedt 2012). Trots att revisorns roll under många år har präglats av utveckling och förändring har det ofta varit en kritiserad roll under finansiella kriser. Enligt Power (2003) och Öhman & Wallerstedt (2012) har sådana kriser lett till förändringar i lagstiftningen som har varit till nytta för både branschen och revisorsyrket.

En intressentmodell kan användas som en metod för att kartlägga ett företag med syfte att förstå dess omgivning (Donaldson & Preston 1995; Bakka, Fivelsdal & Lindkvist 2014). Modellen visar vilka aktörer som har ett intresse i företaget och de anses oftast vara av olika ekonomiska intressen (Donaldson & Preston 1995; Mitchell, Agle & Wood 1997). Dessa aktörer definieras ur teorin som intressenter. Modellen kan också hjälpa ett företag att sortera bort intressenter som inte har något intresse i företaget genom en intressentidentifiering. Detta anses ligga till grund för hur företaget kan komma att behöva anpassa sina finansiella rapporter utefter vilka intressenter som företaget har i sin omgivning (Mitchell, Agle & Wood 1997).

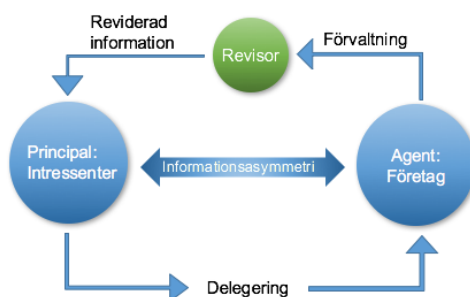
För de intressenter som har olika behov att få insyn i ett företags verksamhet har en revisor visat sig utgöra en viktig roll. Den traditionella rollen som revisor innebär en oberoende granskning och kontroll av företagets finansiella rapporter med syfte att öka förtroendet hos företagets intressenter (ISA 200, punkt 3). Intressenterna upplever en stor tillit för revisorns uttalande som görs i form av en revisionsberättelse kring de

finansiella rapporterna (Carrington 2016). Revisorns roll anses därför fylla en viktig samhällsfunktion med sitt oberoende i relationen mellan ett företag och dess intressenter. Enligt Minnis (2013) kan en revisors granskning av de finansiella rapporterna påverka beslutsfattandet hos olika intressenter. Ett exempel är hur långgivare kan göra bedömningar i företagets potentiella återbetalningsmöjlighet vid en låneansökan. Med reviderade finansiella rapporter menar Minnis (2013) kan det föranleda en trygghet hos långgivaren. Revisorn kan därmed anses utgöra en typ av kvalitetsstämpel för både företaget och dess intressenter. I figur 1 redogörs grafiskt revisorns roll i relationen mellan företaget och dess intressenter.

Figur 1: Författarnas egen illustration av revisorns roll utifrån intressentmodellen.

I intressentmodellen agerar revisorn som en oberoende aktör med syftet att minska en informationsasymmetri som kan uppstå mellan företaget och dess intressenter. Med andra ord framställs revisorn som lösningen på det problem som aktualiseras i teorin om agenten och principalen (Khalil & Lawarrée 1995; Minnis 2013; Ho & Wang 2013). Den traditionella agentteorin beskrivs inom forskningen som ett förhållande mellan två parter som ingår ett kontrakt med varandra (Jensen & Meckling 1976, Eisenhardt 1989). I detta kontrakt definieras den part som delegerar en uppgift som principal och den part som skall utföra uppgiften som agent. Revisorns roll definieras ur teorin som en oberoende kontrollant som försäkrar att informationen mellan principalen (företaget) och agenter (intressenter) är riktig. Se figur 2. Försäkran sker i samband med revisorns revidering av företagets finansiella rapporter (Minnis 2013).

Figur 2: Författarnas egen illustration av revisorns roll utifrån ett agentteoretiskt perspektiv.

I principalagent-relationen kan det uppstå olika problem i samband med att agenten har blivit delegerad till att utföra särskilda åtaganden. Ett exempel på ett sådant problem är när ett företag väljer att separera sitt ägande och sin förvaltning (Eisenhardt 1989).

Företagets styrelse blir den agent som skall sköta förvaltningen av företaget istället för aktieägarna. Det kan dock finnas varierande önskemål från aktieägarna på hur styrelsen bör agera i olika situationer. Bland annat kan det uppstå konflikter mellan styrelsen och aktieägarna kring attityder mot och hanteringen av olika risker (Eisenhardt 1989). Detta kan mynna ut i en informationsasymmetri mellan vad styrelsen vill förmedla till aktieägarna och vad aktieägarna efterfrågar för typ av information (Eisenhardt 1989; Christensen 2010; Khalil & Lawarrée 1995; Minnis 2013). Revisorns roll står enligt teorin utanför denna problematik men med syfte som oberoende aktör att minska informationsasymmetrin (Khalil & Lawarrée 1995; Minnis 2013).

Inom agentteorin betraktas information som en eftertraktad produkt vilket innebär att det samtidigt finns en kostnad att framställa den samt att den alltid efterfrågas av olika intressenter (Eisenhardt 1989). Aktieägarnas möjlighet att få inblick och kontroll över vad som sker i företaget är genom de officiella handlingarna som exempelvis innehåller årsredovisning och styrelsens förvaltarberättelse. Trots att mycket av informationen i handlingarna behöver finnas med på grund av rådande lagstiftning finns det information som styrelsen inte behöver redovisa offentligt. Det kan antas att styrelsen gör ett val av information utifrån ett självintresse ur ett nyttomaximerande perspektiv (Eisenhardt 1989; Christensen 2010; Minnis 2013). Det är just denna typ av konflikt som bidrar till den informationsasymmetri som kan uppstå mellan företaget och aktieägarna. Revisorns roll syftar även till att jämna ut obalansen i informationen åt andra intressenter som har ett intresse i företagets finansiella rapporter och förvaltning (Minnis 2013).

Clinch, Stokes & Zhu (2012) menar att revision kan utgöra en kvalitetsförsäkran för de officiella handlingarna som företagen redovisar för intressenter och övriga allmänheten. Enligt forskarna sker kvalitetsförsäkran i att informationen har blivit reviderad i form av en oberoende granskare som med sin underskrift lämnar en försäkran för att uppgifterna är riktiga. Det leder till att intressenter känner en tillit för informationen och det minskar därför informationsasymmetrin. Det kan också leda till att intressenter inte behöver spekulera i uppgifterna och söka fram informationen på andra tillvägagångssätt än genom de finansiella rapporterna.

2.2 Artificiell intelligens

De första försöken att utveckla artificiell intelligens gjordes redan på 1950-talet av Alan Turing som betraktas inte bara som den första programmeraren utan även den första att förespråka studier i syfte att förena den mänskliga intelligensen med programmerbara datorer (Geffner 2014). Under 1960- och 70-talet forskades det på olika intelligenser med syftet att skapa ett program som kunde visa prov på ett intelligent beteende och som skulle kunna lösa odefinierade problem. Paradigmet utvecklades sedan kraftigt under 1980-talet när forskarna koncentrerade sig på att lösa tydligt definierade problem istället (ibid.). Under årens gång har många idéer kring artificiell intelligens varit för avancerade för att utvecklas till ett framgångsrikt koncept. Den exponentiella ökningen och tillgängligheten av datorkraft som skett under de senaste 25 åren anses ligga till grund för den nutida utvecklingen av artificiell intelligens (Goertzel 2013).

Artificiell intelligens kan definieras som en konstgjord robot med en programmerad förståelse som ska efterlikna en mänsklig intellektuell förmåga (Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Syftet med den intellektuella förmågan är att roboten ska kunna tolka sin omgivning och därefter ha en möjlighet att kunna fastställa självständiga beslut. Artificiell intelligens har under utvecklingens gång tolkats i två olika kategorier där ena benämns som den "enkla intelligensen" och den andra som den "starka intelligensen" (Goertzel 2013). Den enklare intelligensen menar att artificiell intelligens är ett användbart verktyg för att lösa olika men befintliga problem. Den starkare intelligensen anser att det kan vara möjligt att programmera den intellektuella förmågan till en mänsklig intelligensnivå, vilket kan innebära att det inte längre finns några skillnader mellan den mänskliga intelligensen och robotens intelligens. Den starka intelligensen syftar till att kunna lösa sådana problem som människan inte känner till. Goertzel (2013) anser att den enkla och den starka intelligensen kommer att förenas till en och samma intelligens. Anledningen till det kan, enligt Goertzel (2013), bero på att den enklare intelligensen har utvecklats snabbare än den starka och behöver inhämta ny inspiration från den starkare intelligensen. Fenomenet artificiell intelligens finns utvecklat inom olika branscher, bland annat i sjukvården, e-handel, självkörande bilar samt inom ekonomisk planering och kontroll (Goertzel 2013). Dock hävdar Goertzel (2013) att även om ett projekt anses tekniskt genomförbart med hjälp av artificiell intelligens kan det även finnas partier i projektet som stöter på problem. Några centrala problem som kan uppstå är situationer där den artificiella intelligensen inte kan programmeras för att lyckas lösa dem (Goertzel 2013). Dessa benämns främst i situationer där en mänsklig intuition behövs, exempelvis i olika analyser, planering, kommunikation samt i olika situationer där människans perception är nödvändig.

Tekniken behöver dock inte alltid ha en mänsklig intelligens för att vara ett användbart verktyg. Konceptet digitalisering kan ses som en effekt av den artificiella intelligensen och sker i samband med att processer, som tidigare utfördes manuellt av människor, förenas med hjälp av informationsteknologi och internet (Franz, Gusain & Kirschmer 2017). Övergången kan ofta komma att ske till att användningen och lagringen av information sker i en mer digital miljö. Digitaliseringen är ett utbrett faktum och inom forskningen skiljer sig definitionerna och innebörden åt (Franz, Gusain & Kirschmer 2017; Hagberg, Sundstrom & Egels-Zandén 2015; Gray & Rumpe 2015). Franz, Gusain & Kirschmer (2017) och Gray & Rumpe (2015) menar att digitaliseringen kan definieras som en interaktion mellan teknik och mänskliga aktiviteter. Hagberg, Sundstrom & Egels-Zandén (2015) anser att digitaliseringen är en pågående process som ständigt förändras och därmed kan vara svår att definiera. Digitaliseringen har haft en genomgående effekt inom kommunikationen mellan aktörer (Hagberg, Sundstrom & Egels-Zandén 2015). Förändringen i sättet att utföra ett informationsutbyte medför förändringar i relationer mellan människor och företag. Digitaliseringen av kommunikation har enligt Hagberg, Sundstrom & Egels-Zandén (2015) medfört en större tillgänglighet genom att rörelsefriheten mellan parterna har vidgats och att parterna inte är lika platsbundna vid uppkoppling till digitala kommunikationskanaler. I takt med att aktörerna har ökat sin rörlighet har det också medfört att affärstransaktioner förflyttats från den fysiska omgivningen till mer internetbaserade alternativ (Hagberg, Sundstrom & Egels-Zandén 2015). I takt med att individens omgivning förändras genom digitalisering påverkar den även individer i deras yrkesroll vilket kan innebära en stor omställning för individer att följa med i utvecklingen.

2.3 Digitalisering och revisorns roll

Digitaliseringens effekter på revisorns roll har undersökts av ett antal forskare (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001; Dowling & Leech 2014; Lombardi, Bloch & Vasarhelyi 2014; Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Många forskare menar att digitaliseringen har påverkat revisorns roll på ett effektivare sätt genom att revisorn arbetar mer med digitala och automatiserade arbetsverktyg (Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Enligt Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) sker effektiviseringen när revisorns blir befriad från enklare arbetsuppgifter vilket sparar tid och pengar. Digitaliseringen medför också att det går att söka och hitta information på ett snabbare sätt (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001; Lombardi, Bloch & Vasarhelyi 2014; Issa, Ting & Vasarhelyi 2016).

Digitaliseringen är en förändringskraft som, enligt forskare, har och kommer att påverka revisorns yrkesroll (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001; Pedrosa & Costa 2012; Dowling & Leech 2014; Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Kokina & Davenport (2017) menar att revisorer i synnerhet är ett yrke där den artificiella intelligensen kan vara ett applicerbart instrument för hanteringen av den stora mängden information som revisorn hanterar i sitt arbete. Inom agentteorin är det denna typ av information som revisorns roll syftar till att granska och kontrollera som en oberoende aktör (Eisenhardt 1989). Det är därför av stor vikt att den artificiella intelligensen kan granska informationen på samma kvalitetskrav som om informationen granskas av en mänsklig revisor.

Tidigare studier bekräftar att digitaliseringen har en positiv effekt för revisorn i sin yrkesroll (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001; Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Effekterna som har studerats av forskare har främst uppstått i effektiviseringen av revisorns arbetsuppgifter. Effektiviseringen kan ske när revisorn blir befriad från enklare arbetsuppgifter vilket sparar tid. Det leder således till att revisorn får mer tid för mer kvalificerade uppgifter (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2016). Forskarna Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) och Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) hävdar att med hjälp av digitalisering kan information och kunskap bli mer tillgängligt för revisorn. Detta förklaras av att med hjälp av internet kan dokumenthanteringen ske digitalt. Det underlättar vid exempelvis lagring av dokument och sökningar efter dokument. Med internet menar också Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) att arbetsmomenten inte blir lika platsbundna eftersom revisorerna med hjälp av uppkoppling kan komma åt den digitala dokumenthanteringen och samtidigt vara hos ett företag. Detta menar forskaren leder till en ökad effektivitet för revisorns olika arbetsprocesser. Digitaliseringen har också medfört att programmerade datorprogram kan nu kontrollera och analysera företag vilket kan medföra en ökad säkerhet i form av att bedrägerier och oegentligheter upptäcks med en större träffsäkerhet samt att revisorns roll som övervakare stärks (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001; Issa, Ting & Vasarhelyi 2016).

Vidare finns det studier som visar att digitaliseringen kan leda till negativa effekter för revisorn (Han et al. 2016; Issa, Ting & Vasarhelyi, 2016; Kokina & Davenport, 2017). Hagberg, Sundstrom & Egels-Zandén (2015) menar att digitaliseringen är ett ständigt öppet och dynamiskt koncept som kan vara svår att definiera. Detta kan betyda att den som betraktar digitaliseringen ska möta den med insikt för dess föränderlighet. I studier

kring hur digitaliseringen påverkar revisorns roll menar Han et al. (2016) att den tidigare litteraturen har främst fokuserat på digitaliseringens positiva effekter för företagen utifrån produktivitet och effektivitet. I samma takt som företagens interna system och rapporteringsprocesser blir allt mer digitaliserade ställer det samtidigt högre krav på revisorns kompetens (Bierstaker, Burnaby & Thibodeau 2001; Han et al. 2016; Kokina & Davenport 2017). Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) anser att digitaliseringen av företagens system kan utgöra en risk eftersom revisorn saknar kunskap och tillit för de nya systemen. Komplexiteten i digitaliseringen kan leda till att revisorn missbedömer information och förbiser risker (Han et al. 2016). Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) betonar att det är viktigt för revisorns konkurrenskraft på marknaden genom att utvecklas tillsammans med digitaliseringen. Samtidigt visar forskningen att revision är ett förfarande som till mycket baseras på mänskliga bedömningar och att dessa mänskliga förfaranden inte kan komma att ersättas av digital teknik (Issa, Ting & Vasarhelyi 2016).

3 Metod

För att besvara syftet med vår studie har vi valt att studera revisorernas verklighet utifrån individuella uppfattningar och tolkningar. En fenomenologisk ansats har därför tillämpats då den studerar den sociala verkligheten utifrån människor och deras handlingar. Det är också de individuella tolkningarna av verkligheten som ligger till grund för vår valda analysnivå.

3.1 Studiens process

I vår studie har vi använt oss av kvalitativa intervjuer för att erhålla data om hur individuella respondenter ser på digitaliseringens effekter på revisorns framtida yrkesroll. Vår studie har påbörjats genom att vi först valde att intervjua tre av revisorerna med syftet att skapa en bredare insikt och förståelse för studiens valda ämne. Intervjuerna har varit av en ostrukturerad art som med ett fåtal öppna frågor eftersträvat ett naturligt samtal och där vissa teman har valts ut som varit värda en uppföljning vid ett senare intervjutillfälle (Bryman & Bell 2013). Detta val av metod vid studiens början har gett oss en bredare insikt i ämnet som har hjälpt oss i litteraturgenomgången. Sedan har studiens empiriinsamling genomförts med intervjuer av en mer semistrukturerad art som följt en intervjuguide (Bryman & Bell 2013). Studien har under hela processen följt ett cirkulärt förhållande mellan empiriinsamling och litteraturgenomgång. Från intervjuerna har vår data transkriberats och materialet har sedan strukturerats i olika teman. Dessa teman har sedan legat grund för vår tematiska analys.

3.2 Litteraturgenomgång

Litteraturen som har använts i den här studien är till största del vetenskapliga artiklar. Artiklarna har sökts fram via Sveriges lantbruksuniversitets databaser Scopus, Primo, Econlit, Web of Science och Google Scholar samt Uppsala universitets databaser ACM Digital Library, Ebsco och ScienceDirect. Att sökningar har gjorts i flertalet databaser och på olika universitet har bidragit till en bredd och fördjupning till studiens forskningsområde. Artiklarna är utvalda med vetenskapliga egenskaper vilket innebär att de är skrivna av forskare och att artiklarna är "peer reviewed". För vår studie har detta efterliknat en typ av kvalitetskontroll av våra valda artiklar med syfte att uppnå en hög trovärdighet. De sökord som vi använt vid litteratursökningen har varit "role of audit", "agent theory", "digitalization", "artificial intelligence" och "effects". Några av de avgörande kriterier vi valde att använda vid urvalet av artiklar var antalet gånger artiklarna blivit citerade av andra forskare samt vilket årtal som artiklarna publicerats. Årtalet har varit avgörande med hänsyn till vårt forskningsområde då ämnets utveckling och framfart i synnerhet skett det senaste decenniet. I studien har vi också använt böcker och branschfakta för att utöka vår förståelse för den bransch som vår studie undersöker. Den litteraturgenomgång som vi har tillämpat i vår studie är av en narrativ karaktär. En narrativ litteraturgenomgång lämpar sig bäst för en induktiv forskningsansats då den hjälper forskaren att forma sin tolkning av teorin till följd av den insamlade empirin (Bryman & Bell 2013). Den flexibilitet som den narrativa litteraturgenomgången medfört har tillåtit oss att vara öppna för den litteratur vi har hittat.

3.3 Val av studieform

I vår studie har vi använt oss av kvalitativa intervjuer för att erhålla data om hur individuella revisorer ser på digitaliseringens effekter på revisorns framtida yrkesroll. I den kvalitativa forskningen ligger oftast det huvudsakliga fokusområdet i beskrivningen av hur individen upplever och tolkar sin verklighet (Bryman & Bell 2013). Detta ligger till grund för den induktiva forskningsansats som vi valt att tillämpa i vår studie. Vi har försökt att utifrån den insamlade och analyserade empirin generera ett teoretiskt ramverk som ligger till grund för vår studie. För detta lämpar sig den induktiva ansatsen när forskaren söker en förståelse av fenomenet snarare än att söka data som passar idéer man tidigare haft (Bryman & Bell 2013). I vår studie har vi tillämpat en fenomenologisk ansats då vi har velat studera revisorerna och hur de i sin miljö tolkar sin verklighet. Till följd av att studera effekterna av digitaliseringen ur revisorns perspektiv har vi genom empirin fått en djupare kontextuell förståelse för revisorernas omgivning. Att studiens forskningsområde har fokuserats ur undersökningspersonernas synvinkel har tolkningsperspektivet tillämpats som är den kunskapsteoretiska ståndpunkten inom kvalitativ forskning (Bryman & Bell 2013).

Den kritik som har riktats mot den kvalitativa forskningsmetoden är något som vi haft i beaktande vid valet av studieform. Eftersom en kvalitativ studie grundar sig på subjektiva bedömningar kan det leda till svårigheter att replikera studien samt att generalisera resultatet för en hel population (Bryman & Bell 2013). Dock kännetecknas en kvalitativ studie för att fokusera på enskilda processer för att fördjupa sin förståelse för kontexten vilket betyder att resultatet inte behöver generaliseras (Bryman & Bell 2013). Vår studie har haft avsikt i att studera individer i en kontext och därmed inte syftat till att generalisera för samtliga revisorer inom revisionsbranschen. Istället fokuserar vår studie på att generalisera kring den teori som beskriver revisorns roll som kontrollant.

3.4 Datainsamlingsmetod

Inom den kvalitativa forskningen är intervjuer en vanlig metod för insamling av kvalitativ data (Bryman & Bell, 2013). Våra intervjuer har bidragit till studien med mer detaljerade beskrivningar när respondenterna har fått svara på våra frågor med egna ord. När våra respondenter svarat utifrån egna beskrivningar har det varit en möjlighet för oss att få en djupare kontextuell förståelse. Vår studies syfte är att undersöka hur digitaliseringens effekter kan påverka rollen som revisor för att skapa oss en förståelse för hur rollen kan komma att förändras. För att besvara studiens syfte har intervjuer varit en användbar metod då vi undersöker respondenternas perspektiv. Insamlingen av data har gjorts genom två olika intervjumetoder. Den första intervjumetoden var av en ostrukturerad art vilket har medfört en bredd i förståelsen för studiens ämne. Sedan har semistrukturerade intervjuer genomförts för att bidra till ett djup i förståelsen. Urvalet av respondenter har gjorts utifrån ett bekvämlighetsurval där enheterna har valts med utgångspunkt för sin tillgänglighet.

3.5 Val av respondenter

Respondenterna har valts genom ett bekvämlighetsurval med syftet att fånga upp personer med riklig kunskap och erfarenhet samt som varit tillgängliga. Se tabell 1. Våra respondenter representerar tre olika perspektiv. Detta för att utvidga vår förståelse för hur digitaliseringens effekter kan påverka revisorns roll. Det första perspektivet är sett utifrån revisorernas uppfattningar och respondenterna består således av auktoriserade revisorer. Revisorerna är Peter Rexhammar från DeskJockeys, Mikael Gustavsson från WeAudit, Jesper Eriksson från Baker Tilly Mapema, Anonym A från en mellanstor revisionsbyrå i Stockholm samt Anonym B från en mellanstor revisionsbyrå i Stockholm. Samtliga revisorer har varit verksamma i sin roll i mer än tio år och befinner sig idag på en av de högre positionerna på respektive revisionsbyrå. Detta talar för att revisorerna har grundat sina uttalanden på en erfarenhet. I det andra perspektivet har en respondent från utbildningsväsendet på ett universitet intervjuats. Detta för att få en inblick i blivande revisorers första utbildningsfas där också kompetenskraven nu diskuteras. Mattias Kierkegaard, som representerar utbildningsväsendets perspektiv, är universitetsadjunkt och undervisar i redovisning på Uppsala universitet. Det tredje perspektivet är sett ur branschens synvinkel där generalsekreterare Dan Brännström på branschorganisationen FAR har intervjuats. Detta för att få en mer fördjupad diskussion kring förändringen av revisorns roll. En gemensam nämnare för alla våra respondenter är en professionalism i sin roll och för branschen. En begränsning i vår studie kan vara antalet respondenter i bedömningen om studien kan ge en rättvisande bild av situationen och verkligheten. Med hänsyn för denna begränsning har vi haft för avsikt att studera flera perspektiv för att skapa oss en bredare bild över studiens fokusområde.

Tabell 1: Sammanställning av respondenter

Respondenter med kategori	Befattning	Intervju: Tid & datum
Revisorer		
Peter Rexhammar	Auktoriserad revisor, VD DeskJockeys	Videointervju Skype: 2018-04-05, 60 min
Mikael Gustavsson	Auktoriserad revisor, VD WeAudit	Videointervju Skype: 2018-04-05, 65 min
Jesper Eriksson	Auktoriserad revisor, Partner Baker Tilly Mapema	Personlig intervju: 2018-04-06, 60 min
Anonym A	Auktoriserad revisor, Partner mellanstor revisionsbyrå	Telefonintervju: 2018-04-23, 40 min

Anonym B	Auktoriserad revisor, Partner mellanstor revisionsbyrå	Personlig intervju: 2018-05-03, 60 min
Utbildningsväsendet		
Mattias Kierkegaard	Universitetsadjunkt, lärare inom redovisning, Uppsala universitet	Telefonintervju: 2018-04-23, 30 min
Branschen		
Dan Brännström	Generalsekreterare FAR	Telefonintervju: 2018-04-27, 30 min

3.6 Trovärdighet

Tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och bekräftelse är kvalitetskriterier som tillämpas i kvalitativa studier (Bryman & Bell 2013). Kriterierna har valts för att studien ska uppnå en kvalitet som är godtagbar i andras ögon. Studiens syfte är att undersöka hur digitaliseringen påverkar rollen som revisor ur ett tolkningsperspektiv, vilket inte avser att mäta olika variabler. Därför har kvalitetskriterier som reliabilitet och validitet valts bort eftersom de ofta förknippas med ordet mätning.

För att uppnå en *tillförlitlighet* har vi i samband med intervjuerna efterfrågat en respondentvalidering i direkt anknytning till varje intervju. Detta för att söka en bekräftelse för att vi har tolkat respondenterna riktigt. I syfte att uppnå en *överförbarhet* har vi valt att presentera en beskrivning av vårt tillvägagångssätt. Detta för att tydliggöra hur studien har genomförts. I kvalitativa studier kan dock resultaten tendera att grundas på kontextuella situationer vilket kan medföra en svårighet vid överförbarhet av studien.

I vårt sätt att bekräfta en *pålitlighet* har vi granskat varandras enskilda tolkningar i transkriberingen av intervjuerna. Detta för att få en bekräftelse på samstämmighet i tolkningarna. Genom att redogöra för samtliga delar i forskningsprocessen går det att säkerställa att studien omfattas av en tillgänglighet. Externa granskare kan vara ett tillvägagångssätt för att öka pålitligheten i en kvalitativ studie (Bryman & Bell 2013). En begränsning i vår studie är att den omfattas av tolkningar vilket kan vara svårt för en extern granskare att bekräfta och öka pålitligheten eftersom det finns många olika sorters svar.

Det sista villkoret för att bekräfta kvalitet i vår studie är *bekräftelse*. Samhälleliga studier präglas ofta av en kontextuell betydelse vilket kan medföra en begränsning i objektiviteten. Detta har kompensrats genom att intervjuguiden har präglats av öppna

frågor för att undvika att ledande frågor ställs till respondenterna. Syftet med detta har varit att eliminera våra personliga värderingar.

3.7 Etisk diskussion

Inom den kvalitativa forskningen är det viktigt med etiska frågeställningar då dessa ligger till grund för de värderingar som görs i forskningsprocessen (Bryman & Bell 2013). De etiska principerna som författarna beskriver är informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet samt konfidentialitets - och anonymitetskravet. Dessa har betydelse för hur de individer som deltar i studien samt hur data från intervjupersonerna ska hanteras av forskarna (Bryman & Bell 2013). De etiska ställningstaganden som ingår i en studie får aldrig åsidosättas och därför har vi särskilt beaktat de etiska principerna i våra intervjuer och i sammanställningen av vår data. Inför varje intervju har vi informerat respondenterna om syftet med vår studie och vilket bidrag de skulle med sitt deltagande ge till studien. Detta för att intervjupersonerna skulle känna en bekvämlighet till intervjuens fokusområde. Respondenterna som har medverkat i vår studie har gjort det frivilligt och efter godkännande från en tillfrågad respondent har intervjuerna spelats in. Vidare har respondenterna fått information om rätten att när som helst under intervjun få avbryta den. Det har också förtydligats för respondenterna att deras svar endast kommer att användas till vår studie och har önskemål om anonymitet och konfidentialitet uppkommit har det respekterats. Inför varje intervju har det tydliggjorts för samtliga respondenter att studien kommer att bli offentlig handling i samband med att den publiceras i SLUs databas. Vi är medvetna om att det kan göra respondenterna mer restriktiva i sina svar och att det kan komma att påverka studiens slutliga resultat.

4 Empiri

I det här kapitlet presenteras den empiriska data som har hjälpt oss att besvara våra forskningsfrågor.

4.1 Respondenter

Studiens respondenter representerar tre perspektiv på digitaliseringens effekter på revisorns roll. I den första respondentkategorin är samtliga auktoriserade revisorer och består av Peter Rexhammar från DeskJockeys, Mikael Gustavsson från WeAudit, Jesper Eriksson från Baker Tilly Mapema, Anonym A från en mellanstor revisionsbyrå i Stockholm samt Anonym B från en mellanstor revisionsbyrå i Stockholm. Den andra respondentkategorin representerar branschorganisationens perspektiv med Dan Brännström, generalsekreterare hos FAR. Den tredje respondentkategorin består av Mattias Kierkegaard som representerar utbildningsväsendets perspektiv. Mattias Kierkegaard är universitetsadjunkt och undervisar i redovisning på Uppsala Universitet.

4.2 Intervjuer med respondenter

4.2.1 Revisorns roll

Respondenterna lyfter fram egenskaper som de gemensamt beskriver som avgörande för revisorns roll. Tillgänglighet, närvaro och lyhördhet är centrala egenskaper för revisorn och grundläggande för att lyckas göra ett professionellt arbete för företaget och intressenter (pers. med., Rexhammar, Eriksson, Anonym A & Anonym B 2018). Anonym B (pers. med. 2018) anser att en social och en analytisk förmåga är egenskaper som har en stor betydelse för revisorn i sin yrkesroll.

“Den sociala kompetensen får absolut inte underskattas för att vi jobbar med människor hela tiden. Det är människor som äger företag, det är människor som driver företag och som arbetar.” säger Anonym B (pers. med. 2018).

Enligt Anonym B (pers. med. 2018) ingår det i revisorns roll att ofta förklara svåra och komplicerade saker för företaget och därför blir kommunikationen viktig i kontakt med dem. Den analytiska förmågan är också viktig för revisorn eftersom yrkesrollen innebär att analysera kontroller, siffror och göra olika typer av värderingar (pers. med., Anonym B 2018).

“Det viktigaste för en revisor är att förstå och ha kunskap i vad ett företag arbetar med genom att skapa sig en helhetsbild över företagets verksamhet.” anser Brännström (pers. med. 2018).

Vidare menar Brännström (pers. med. 2018) att det kan vara avgörande för revisorn att utföra en god revision att denne har förståelse för företagets affärsmodell, beslutsorgan och vilka kontrollfunktioner som finns i det enskilda företaget. Förståelse och kunskap

är något som också andra respondenter bekräftar som viktiga egenskaper för revisorn i sin yrkesroll (pers. med., Rexhammar, Eriksson, Anonym A & Anonym B 2018). Respondenterna beskriver också rollen som mer än bara kunnig på företagsekonomi. Det är viktigt för revisorerna att vara pålästa och uppdaterade på skatteregler, lagstiftning och bokföringsregler (pers. med., Rexhammar, Eriksson & Anonym B 2018). Anonym B förklarar (pers. med. 2018) att revisorns arbete blir granskat av myndigheter och ibland kan omgivningen ha en annan bild av revisorns arbete än vad det faktiskt är. Omgivningen kan ibland tro att revisorns syfte är att upptäcka ekonomisk brottslighet och skattefusk vilket det sällan är (pers. med. Anonym B, 2018). Vidare förklarar Anonym B att revisorns primära syfte är att på en rimlig tid bedöma att den ekonomiska rapporteringen stämmer och revisorn behöver därför den analytiska förmågan för att göra väsentliga bedömningar i informationen som finns i rapporterna (pers. med., Anonym B 2018).

Brännström (pers. med. 2018) ser ett behov i att den förberedande kompetensen för revisorer utvecklas från vad dagens krav omfattar. Han menar att branschen behöver ta ett större ansvar för revisorns utbildning och anledningen till detta är att revisionsbyråer ska kunna rekrytera på ett bredare område eftersom det råder brist på arbetskraft. Anställningsprocessen skulle därmed bli mer flexibel. Likt med Gustavsson (pers. med. 2018) menar Brännström (pers. med. 2018) att ekonomiska kunskaper ska i framtiden kunna gå att kombinera med teknologiska kunskaper, men även att statistik är ett kompetensområde som behöver lyftas fram.

Respondenterna beskriver rollen som revisor som tvådelad. Den ena delen består av revision och den andra delen av konsultande rådgivning (pers. med., Rexhammar, Gustavsson, Eriksson, Anonym A, Anonym B & Brännström 2018). I samband med rådgivning åt ett företag jämför revisorerna det med en kundrelation.

“Utomstående ska se revisorn som en oberoende part. Att hjälpa ett kund samtidigt som man ska vara oberoende för utomstående ögon är inte lätt alla gånger. Erfarenhet gör att man tränas in i den rollen.” säger Anonym B (pers. med. 2018).

Vidare förklarar Anonym B att det är nästintill omöjligt att utföra en revision av ett företag utan att kunna ge råd till samma företag. Här kan det enligt Anonym B uppstå en konfliktsituation på grund av revisorns hårda oberoenderegler.

“Revisorer jämförs ofta med advokater. Skillnaden är att en advokat ska till varje pris företräda sin kund medan en revisor får inte företräda sin kund” säger Anonym B.

Få personer på marknaden jobbar under liknande regler. Enligt Anonym B kan det ibland uppstå situationer där revisorn inte kan vara tillmötesgående för alla intressenter. Dock blir jävsituationer oftast inte ett problem eftersom det kan vara till fördel att kunna hjälpa sin kund. Enligt Anonym B utgör en revisor, som varit involverad i de finansiella rapporterna, en typ av kvalitetsstämpel inför exempelvis en bank. De av respondenterna som är verksamma revisorer bekräftar att det mest betydelsefulla för dem i rollen som revisor är den personliga relationen och kontakten gentemot företaget. De är också överens om att relationen till företaget blir bättre när de har fysiska möten med

personliga samtal. För att vårda relationen med företaget menar revisorerna att det är viktigt att vara tillgänglig för dem i diverse frågor som kan uppstå.

4.2.2 Digitalisering

“Det pågår en omfattande digitalisering av revisionsbranschen och det har medfört nya sätt för revisorn att utföra sina uppdrag” säger Brännström (pers. med. 2018).

Digitaliseringen är ett faktum som respondenterna beskriver som den största nutida förändringen för revisorerna och deras bransch. Dock har digitaliseringen olika innebörd för respondenterna vilket innebär att de har beskrivit digitaliseringen i egna ord och vilka effekter som de själva har upplevt. Respondenterna beskriver att digitalisering kan ske på olika nivåer (pers. med., Gustavsson & Eriksson 2018). Den vanligaste nivån innebär att hantering och lagring av dokument sker digitalt. På en högre nivå kan arbetsprocesser som exempelvis kontroller och granskning utföras med hjälp utav automation. Enligt Anonym B (pers. med. 2018) behöver all ekonomisk information som sprids kvalitetssäkras för att minska risken för falska nyheter. Något som dock Anonym B ställer sig frågande till är hur kvalitetsförsäkringen på information ska ske när information idag sprids allt snabbare. Lösningen kan vara att kvalitetsförsäkringen kan behöva komma att automatiseras eftersom det manuella arbetet inte sker snabbt nog. Gustavsson (pers. med. 2018) tror att allt som idag görs manuellt av revisorer skulle kunna vara möjligt att ersätta med artificiell intelligens. Vidare tror han att vissa arbetsprocesser i revisorns roll kan automatiseras av robotar som kommer att utföra dokumentation och avstämningar.

Problematiken som kan uppstå enligt Gustavsson (pers. med. 2018) är bedömningen i vilken omfattning som människan faktiskt vill ersättas av den artificiella intelligensen. Respondenterna är eniga om att digitaliseringen mynnar ut i effekter som påverkar revisorns roll men att också revisorns personliga egenskaper behövs (pers. med., Brännström, Eriksson, Rexhammar, Anonym A & Anonym B, 2018). En egenskap som respondenterna särskilt lyfter fram är den mänskliga intuitionen och som enligt revisorerna inte kommer att gå att ersättas med exempelvis artificiell intelligens. Gustavsson (pers. med. 2018) ser ett hinder i utvecklingen och det är att det ännu inte finns en tillräckligt stor marknad för att utveckla programmen samt att det saknas incitament att vilja betala för utvecklingskostnaderna. Digitalisering har funnits under en längre tid enligt Eriksson (pers. med. 2018). Eriksson berättar vidare att en typ av förändring som han upplevt under sin tid som revisor är att en del av revisorns enklare arbetsuppgifter kan skickas till en intern serviceenhet på revisionsbyrån för att revisorn ska få ägna sig åt mer kvalificerade uppgifter. Enligt revisorerna har digitaliseringen medfört att en större mängd information kan granskas men också att risken för att missa felaktigheter minskar. Dock förutsätter detta att revisorerna behöver lita på de system som hanterar informationen. Digitaliseringen underlättar för revisorn i sin arbetsroll genom att systemen har blivit effektivare och det gör att revisorn kan spara tid från sådant som tidigare utförts manuellt. Eriksson (pers. med. 2018) anser att digitaliseringen har medfört många positiva effekter för revisorn genom att automatiserade verktyg har underlättat att upptäcka felaktigheter. Eriksson menar att det blir också svårare för företaget att agera oärligt i de digitala tjänsterna då alla förfaranden som görs registreras och går att eftersöka till en användare.

Digitaliseringen menar Gustavsson (pers. med. 2018) kan komma att förändra revisorernas kompetensområde. Gustavsson tror att det kan bli aktuellt att kunskap inom programmering och kodning kan komma att krävas i framtiden. Kierkegaard (pers. med. 2018) menar att det är svårt att utvärdera digitaliseringens effekter på den utbildningen blivande revisorer bör genomgå före sin första anställning som revisorsassistent. Digitaliseringens diffusa innebörd medför att det förefaller oklart om kombinationen med revision erfordrar att kunna Excel eller att ha djupare kunskap inom programmering. Han menar dock att han ser en risk i att människan med hjälp av automation börjar utföra arbetsuppgifter utan att förstå innebörden av ens sysslor. Detta menar Kierkegaard (pers. med. 2018) kan vara en farlig utveckling med hänsyn till kompetensen och menar att fokus bör istället läggas på frågan hur tekniken kan hjälpa oss, inte hur den ska ersätta oss. Kierkegaard (pers. med. 2018) lyfter även fram vikten av att det är människor bakom de digitaliserade programmen och att det är människor som besitter den mänskliga bedömningsförmågan.

Respondenterna menar att det finns ett visst motstånd till digitaliseringens frammarsch. Detta beskriver respondenterna som att datorerna inte får ersätta det personliga mötet med företaget (pers. med., Rexhammar, Eriksson, Anonym A, Anonym B & Brännström 2018). Det kan föreligga en risk om kontakterna med företagen sker digitalt att det kan vara svårare att upprätthålla en kundrelation. Skulle kontakterna ske digitalt menar respondenterna att det kan leda till att sinnesstämningar uteblir och då kan det uppstå misstolkningar i kommunikationen. Respondenterna menar att revisorn säljer en tjänst som ska inge förtroende för en annan människa. Då kan det vara enklare att göra det när människor möts i fysiska möten. Eriksson (pers. med. 2018) anser att det föreligger en risk om kundkontakterna sker digitalt och kunderna blir mindre beroende av den personliga kontakten med sin revisor. Respondenterna säger att digitaliseringen har och kommer att fortsätta förändra deras roll, men frågan är när det kommer att ske. Det kan skilja sig i definitionen om vad framtid är för två olika individer. Framtid för en person kan vara samtid för en annan. Ett problem som har uppstått enligt Anonym B (pers. med. 2018) är att lagstiftningen inte har följt den tekniska utvecklingen som sker. När lagstiftningen inte har följt den digitala utvecklingen menar Anonym B att revisorn inte alltid får utnyttja de digitala systemen och det kan skapa administrativa problem. Vidare menar Anonym B att i takt med en ökad automation minskar revisorns arbete i form av granskande revision. Detta för att arbetsuppgifterna kan göras automatiskt i digitala system. Respondenterna anser att på sikt borde det tekniska gå att lösa med digitalisering och automation, men att revisorns personliga intuition i sin yrkesroll kan bli svår att ersätta med artificiell intelligens.

5 Analys och diskussion

Digitaliseringen beskrivs som den största nutida förändringen för revisionsbranschen och att dess effekter påverkar revisorns roll. Det är något som forskningen och respondenterna från intervjuerna bekräftar för oss. Genom en tematisk analys identifierades tre olika områden som digitaliseringen kan ha påverkan på. Dessa är personliga egenskaper, kompetens och relationer. Diskussionen nedan bygger kring dessa aspekter.

5.1 Vilka aspekter upplevs som viktiga för revisorn i sin nuvarande yrkesroll?

5.1.1 Personliga egenskaper

Att ha en analytisk och social förmåga är viktiga egenskaper för en revisor i sin yrkesroll. Enligt Clinch, Stokes & Zhu (2012) och Minnis (2013) teorier syftar revisorns traditionella roll ur ett agent-teoretisk perspektiv som en oberoende övervakare som försäkrar informationen i förhållandet mellan företaget och intressenter. Khalil & Lawarrée (1995), Minnis (2013) och Ho & Wang (2013) beskriver revisorns roll som en kontrollant som granskar företagets rapporter och förvaltning. I en kontrollantroll mellan ett företag och dess intressenter kan det ställas särskilda krav på hur en revisor bör vara för att uppfylla detta syfte. Sett utifrån rollen som kontrollant är den analytiska förmågan en viktig egenskap och den ställs på sin spets när revisorn ska agera oberoende gentemot företaget och dess intressenter. Det är särskilt viktigt att den analytiska förmågan finns för att revisorn ska kunna hitta felaktigheter men också för att kunna lämna en försäkran till intressenterna på att uppgifterna i de finansiella rapporterna stämmer. Under studiens gång framträder ytterligare en roll där revisorn beskrivs som konsultande rådgivare gentemot företaget. Sett utifrån att revisorns roll omfattas som både kontrollant och rådgivare är det viktigt att revisorn har en social förmåga och det är en kompetens som inte får underskattas eftersom det är gentemot människor som revisorn jobbar för oavsett olika typer av roller. En konflikt som kan uppstå är hur revisorn som kontrollant kan påpeka felaktigheter utan att också förklara för företaget hur de istället borde agera. I en sådan situation kan revisorn som rådgivare träda in och ge råd åt företaget. En acceptans för revisorns dubbla roller kan därmed uppstå. En tolkning utifrån detta kan vara att en bred uppsättning varierande egenskaper krävs för att ha möjlighet att ta sig an revisorns dubbla roller.

Revisorns roll utsätts för omvärldens påtryckningar varav digitaliseringen nämns som en kraft som påverkar utformningen. Den akademiska litteraturen och respondenterna är eniga om att digitaliseringen inte är något nytt fenomen. Utvecklingens frammarsch berör revisionsbranschen och gör frågan mycket aktuell. Ett ämne för diskussion kan vara hur revisorns personliga egenskaper kan komma att underlätta hanteringen av denna yrkesroll i förändring. Kokina & Davenport (2017) och Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) har studerat digitaliseringens effekter på revisorns roll och menar att det är mycket i revisorns arbete som har effektiviserats genom snabbare och smartare

lösningar. Men trots att digitaliseringen medför många tekniska fördelar finns det ändå ett behov av att revisorn fortfarande använder sin mänskliga intuition tillsammans med god social förmåga.

En tolkning av detta är att revisorerna tycks behöva den sociala förmågan samt att de ännu inte är redo att överlåta den analytiska förmågan till programmerade datorer. Uppfattningen om vilka personliga egenskaper för revisorn som kan komma att beröras av digitalisering och automation skiljer sig åt. Majoriteten tror dock att det mesta av det traditionella arbetssättet kommer att finnas kvar eftersom det ännu omfattas av kontakter med människor, vilket revisorerna tror kan bli svårt att ersättas av robotar med en mänsklig analysförmåga. Enligt Kokina & Davenport (2016) kommer den artificiella intelligensen inte att hota den mänskliga sysselsättningen eftersom det fortfarande kommer att finnas kvar moment som den mänskliga revisorn behöver utföra. Detta talar för att de traditionella egenskaper som revisorer tidigare gynnats av även borde behövas i fortsättningen.

Tillgänglighet, närvaro och lyhördhet kan också anses att vara en uppsättning av gynnsamma egenskaper för revisorn i sin yrkesroll. Digitaliseringen kan påverka dessa egenskaper på olika sätt beroende på vilket sätt revisorn väljer att agera. Digitala hjälpmedel och arbetsmiljöer har gett möjligheter för revisorn att vara mer tillgänglig på olika platser, men den personliga närvaron hos företaget har samtidigt varit viktigt för den mänskliga kontakten. Lyhördhet är viktigt men kan vara svårt för revisorn att vara när fysiska kontakter ersätts med digitala kommunikationskanaler. Ett avstånd kan exempelvis påverka informationsflödets nyanser på ett sätt som gör att nyanserna försämras även om revisorn har för avsikt att vara lyhörd. Med digitaliseringen kommer det därmed nya förhållningssätt för revisorn att rätta sig efter men som dock inte alltid kan ersätta nödvändiga egenskaper från det traditionella revisionsarbetet.

5.1.2 Kompetens

Det är viktigt att revisorn har rätt kompetens för de arbetsuppgifter som ingår i revisorns roll. Enligt Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) ställs revisorns kompetens på prov exempelvis när företagens affärs - och rapporteringssystem blir allt mer digitaliserade. Att ha kunskap om ett företags affärsmodell och funktioner anses vara avgörande för om en revisor ska kunna uppfylla kraven i sin professionella roll. Genom att en revisor lämnar sin underskrift på de finansiella rapporterna lämnar samtidigt revisorn en kvalitetsstämpel som symboliserar en kunskap för sin yrkesprofession samt en trygghet gentemot intressenter. Den teoretiska beskrivningen av revisorns roll är att den ska syfta till att minska en informationsasymmetri som kan uppstå mellan olika aktörer (Khalil & Lawarrée 1995; Ho & Wang 2013; Minnis 2013). För att revisorn ska ha möjlighet att garantera att uppgifterna är äkta är det därför av stor vikt att revisorn också har kunskap inom den aktuella lagstiftningen och regelverket.

Utifrån detta tolkas det att de aktuella kompetenskraven som råder idag främst syftar till att bevara den traditionella rollen som en oberoende granskare. Samtidigt ökar användningen av automatiserade processer i revisionsförfarandet. Kokina & Davenport (2016) menar att detta kan skapa tillfällen att omfördela revisorns arbetstid på alternativa uppgifter. Forskare menar att tiden som automationen frigör kan användas

för att skapa en djupare förståelse för informationen samt att identifiera nya trender och mönster. Det finns dock indikationer på att revisorer istället väljer att använda denna tid bland annat för rådgivning åt företaget. På så sätt kan det sägas att effekten snarare främjar revisorns roll som rådgivare än som granskare.

Inom de olika rollerna som revisorn antar kan det på grund av digitaliseringen komma att efterfrågas nya kompetenser. Att nya kompetenskrav kan komma att bli aktuella är ytterligare ett tecken på att revisorns roll är i förändring. Idag diskuteras det kring hur utbildningskraven kan behöva göras om eftersom det har framkommit att branschen har ett behov av nya kompetenser. Utbildningsväsendet lyfter fram att en grundläggande förståelse för ekonomi samt ett ekonomiskt språk krävs för att ett inträde till branschen ska kunna ske samt att utbildning av sådant slag behöver försvaras. Dock menar Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) att den nya tekniken kan bidra till att de färdigheter som idag erbjuds av de aktuella utbildningarna kan bli verkningslösa och därmed kan utbildningar behöva kompletteras med datavetenskap. Längre har revisionsbyråerna anställt enbart utifrån en ekonomisk kompetens vilket fortfarande måste vara en grundläggande kompetens men under studiens gång framkom en antydning om att efterfrågan för ett informationsteknologiskt kunnande har ökat. Det framstår dock oklart hur en förberedelse för de olika kunskapsområden som denna diskussion erfordrar för kan utföras. Revisorns traditionella roll har kännetecknats av ett livslångt lärande där både revisorn själv och branschen bär en del av det grundläggande lärandet av kompetenser som behövs för revisorsyrket.

5.1.3 Relationer

Som tidigare nämnts kan rollen som revisor bestå av traditionell revision och konsulterande rådgivning. Inom den traditionella grenen agerar revisorn som både kontrollant och försäkrare. Under studiens gång framförs dock en uppfattning om att det är nästintill omöjligt att genomföra en revidering utan att också kunna agera som rådgivare om företaget skulle ha ett behov av detta. Anledning till detta är att revisorn besitter kunskap som måste kunna utnyttjas inom vissa ramar. Det upplevs att det vore tvivelaktigt om revisorn påpekar felaktigheter utan att kunna ge förklaring för hur företaget kan rätta till sin situation. Framförallt är det rådgivning inom ekonomi och juridik som företagen behöver hjälp med. Det är i denna situation som revisorn kliver in i den andra rollen som konsulterande rådgivare och det är rådgivarrollen som är anledningen till att relationer anses vara viktiga för revisorn.

Revisorns förhållande till företaget kan jämföras med en kundrelation och under studiens gång framgår det tydligt att revisorerna är angelägna om att upprätthålla och vårda denna relation. Utifrån detta kan dock en situation uppstå där utomstående inte uppfattar revisorn som oberoende gentemot intressenter. Att ge råd åt ett företag som sedan ska revideras kan uppfattas som en situation där revisorn äventyrar sitt oberoendeskap. Här kan en konfliktsituation framträda på grund av revisorns oberoenderegler. Enligt Carrington (2016) upplever många aktörer i samhället en tillit för revisorns uttalande om företagets finansiella rapporter och därför spelar revisorn en viktig roll för de intressenter som har olika behov att få en insyn i verksamheten. Av den orsaken är det av största vikt att tilliten inte äventyras. Det råder en uppfattning om att rådgivningen kan vara en svårhanterad situation, men att revisorn tränar in sig i

denna roll under sina verksamma år och genom erfarenhet uppstår tydligare riktlinjer för vilka råd som får respektive inte får förmedlas.

Att den personliga kontakten, som uppstår mellan revisorn och människan bakom företaget värdesätts högt, tycks framgå under studiens gång. En stor ovisshet ligger i frågan vad som kan hända om den personliga kontakten ersätts av digitala kommunikationskanaler. En viktig del av revisorns arbete består av att förmedla ett förtroende till intressenter, vilket kan vara svårare att åstadkomma om en distans föreligger mellan revisorn och företaget. Ju längre avståndet är desto svårare är det att uppfatta en rättvis bild som revisorn försöker förmedla av en situation till företagets intressenter. Därför uppstår uppfattningen om att kontakt och möten som sker tillsammans med företaget bidrar till en minskad informationsasymmetri och därmed uppfattas sådana relationer betydelsefulla för revisorer.

5.2 Hur kan dessa aspekter komma att förändras av digitaliseringen?

Att digitaliseringen har effekter på revisorns roll är något som både den akademiska litteraturen och den insamlade empiriska data kan bekräfta. Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001), Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) och Kokina & Davenport (2017) anser att styrkan i den nya digitala tekniken kan leda till en effektivisering av revisorns arbetsuppgifter. Under studiens gång uppstår en uppfattning att med anledning av digitaliseringens diffusa innebörd kan det finnas svårigheter för revisorer att identifiera vilka exakta möjligheter och risker som kan uppstå. Att fortsätta sin verksamhet som icke-digitaliserad kan dock visa sig vara utmanande för revisorer eftersom digitaliseringens effekter tycks framstå som mycket utbredda i samhället.

Artificiell intelligens kan definieras som en konstgjord robot med en programmerad förståelse som ska efterlikna en mänsklig intellektuell förmåga (Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Syftet med den intellektuella förmågan är att roboten ska kunna tolka sin omgivning och fatta självständiga beslut. Goertzel (2013) menar att digitalisering kan ses som en effekt av det som den enklare artificiella intelligensen är programmerad att göra. Effekterna syns främst i automatiserade datorsystem som genererar ny data av tidigare inmatad information. Enklare arbetsprocesser som kan automatiseras sparar tid för revisorerna. Under studiens gång uppstår en uppfattning om att det råder skiljaktigheter i vad digitaliseringen innebär. Det kan förklaras som att digitaliseringen uppfattas och definieras ur subjektiva perspektiv. Vidare kan det bero på den på den personliga inställningen och öppenheten kring fenomenet. Variationen kring öppenheten om digitaliseringen kan vara en generationsfråga och att det kan därmed finnas olika incitament till förändringar och utveckling. De olika definitionerna kan också antas bero på den individuella erfarenhet som revisorn har fått genom att vara verksam hos en revisionsbyrå som har anammat digitaliseringen.

En förändring som har skett inom revisionsbranschen är en ökad efterfråga på att finansiella rapporter behöver innehålla information i realtid. Enligt Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) och Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) kommer en kontinuerlig

övervakning av transaktioner komma att bli allt mer viktigare. Dock är revisorerna osäkra på hur information i realtid, i kombination med revisorernas nutida arbetssätt, resulterar i några förbättringar för deras yrkesroll. Tveksamheterna tolkas som att de grundar sig i att information i realtid följer den trend i samhället att åtkomsten av information från exempelvis sociala medier och digitala nyhetstidningar alltid finns tillgänglig och innehåller den senaste informationen för användaren. Om företagens finansiella information ska förmedlas i realtid kan det finnas en risk med att revisorn inte hinner utföra den granskning som behövs. Ett problem som kan uppstå är att intressenter kan sakna en tillit och förtroende för informationen. Dock finns det aningar från studien att med hjälp av artificiell intelligens kan denna granskning, som revisorn utför manuellt, kunna gå att istället utföras av datorer. Det bekräftar att delar i revisorns roll som granskande kontrollant kan ersättas med artificiell intelligens. Det som också kan komma att bli aktuellt för revisorn är en ny kompetens och förståelse för systemen och hur de fungerar. Detta för att kunna försäkra att den finansiella informationen som kommer från datorn är lika äkta som om den vore reviderad av en mänsklig revisor. Dagens revisionsbransch följer ett standardiserat regelverk (ISA). Ur ett kontextuellt perspektiv kan det först behöva ändras i regelverket innan branschen kan förändra hur arbetsprocesserna ska genomföras. Dock tar det tid att ändra på regler och det går att konstatera att digitaliseringens framfart sker i en snabbare takt för branschen än vad regelverket hinner med. Detta kan skapa konflikter för revisorer i deras yrkesroll. Även Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) anser att de nuvarande standarderna inte uppmuntrar revisionsbranschen att arbeta med realtidsrapportering och kan därför komma att behöva förändras.

Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) och Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) anser att mängden av bedrägerier, manipulerade uppgifter och felaktigheter i informationen kan minskas genom att uppmuntra revisionsbyråer att använda sig av artificiell intelligens inom olika granskningsförfarande. Digitaliseringen kan därför tyckas ha en positiv effekt i arbetet att upptäcka felaktigheter och fusk. Det kan förklaras genom att exempelvis digitala verktyg kan söka fram en större mängd information åt gången än vad en människa är kapabel till att göra. Dessutom lämnar varje användare spår efter sig inom de digitala systemen vilket gör det enklare att upptäcka felaktigheter. I denna typ av granskningsförfarande behövs den mänskliga bedömningsförmågan för att analysera den information som revisorn sökt fram. Med detta bekräftas det att revisorns analytiska förmåga är en viktig egenskap som också kan översättas till ett nödvändigt redskap i arbetet att hitta felaktigheter. Revisorn anses också behöva lära sig vara skeptisk mot systemen för att sedan kunna landa i en trygghet att informationen i systemen är äkta. Ju säkrare en revisor kan upptäcka fel desto mer pålitlig och förtroendeingivande framstår informationen för intressenterna.

Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) menar att tillämpning av olika digitala eller automatiserade metoder innebär snabbare processer och inkluderar mindre risk för brister och fel. Utifrån detta kan det tolkas att tiden som revisorn frigör läggs på mer kvalificerade uppgifter som exempelvis att tolka och förklara den data som automationen producerar. En sådan situation fordrar att revisorn har tillräcklig god kompetens som krävs för att kunna utföra kvalificerade tolkningar samt kunna tolka resultatet. Utifrån denna situation kan en fråga uppstå om det bara i framtiden kommer att finnas utrymme för kvalificerade revisorer med en hög nivå av kunskap. Utifrån ett

sådant perspektiv kan det innebära att automationen tar över arbetsuppgifter från de juniora revisorerna vilken kan föranleda svårigheter för nyexaminerade studenter att träda in i branschen.

Det faktum att digitalisering och automation först antas ersätta de enklare uppgifterna kan det även leda till att en del arbetsuppgifter förflyttas till en andra platser utomlands. Situationen skiljer sig från exemplet ovan eftersom en del av arbetet utförs av en människa istället för automationen, men resulterar i samma problematik. Det finns dock ett digitalt motiv för att denna situation uppstår, eftersom information och dokument kan förflyttas snabbt och säkert mellan olika destinationer, vilket har öppnat upp möjligheten för att utnyttja andra geografiska platser. Om tillfällen för kostnadsbesparingar ges anses det vara ett rationellt agerande för ett nyttomaximerande företag att utnyttja situationen. Risken som uppstår i en sådan situation är dock att det kan bli besvärligare för de nyexaminerade studenter att ta sig in i branschen. Med detta sagt framstår detta som ett problem för branschen som helhet, och kommer därmed på sikt ha en påverkan för revisorns framtida roll.

Sammanfattningsvis går det att konstatera att bakom varje ny förändring som är utvecklad med artificiell intelligens och digitalisering är det människor som utvecklat tekniken. Det innebär att det kan vara människan själv som också avgör hur långt den digitala utvecklingen ska gå. I samband med att människan ser möjligheter i form av hjälp och utveckling med att samarbeta med datorer kan det minska rädslan för att tekniken skulle utgöra ett hot mot den mänskliga arbetskraften. Men trots de olika fördelar som kommer med digitaliseringen är det också viktigt att fortfarande beakta den mänskliga intuitionen och mänskliga analyser vilka kan vara ohållbara att ersätta med artificiell intelligens.

Eftersom revisorer arbetar tillsammans med människor, som är de verksamma bakom varje företag, finns det många anledningar till att goda relationer behöver bevaras. När revisorerna jämför förhållandet till företaget som en kundrelation tyder det också på att det finns ett ekonomiskt intresse i att vårda relationen. Digitaliseringen kan dock påverka relationen på olika sätt. Enligt Hagberg, Sundstrom & Egels-Zandén (2015) kan digitaliseringen förändra på roller och relationer. Digitaliseringen kan resultera i positiva fördelar som kan uppstå genom en god och effektivare kommunikation och tillgänglighet samt en större möjlighet att ständigt dela information och kunskap. Digitaliseringen kan också orsaka en osäkerhet som kan uppstå kring de effekter som digitaliseringen kan påverka gällande de mänskliga mötena mellan revisorn och företaget. Detta kan anses som angeläget att reflektera kring då personliga möten tycks visa på engagemang och som kan vårda en kundrelation. Det ligger också till grund för att lyckas i en roll som rådgivare vilket anses vara en viktig del av arbetet med entreprenörer och ägarledda bolag.

Digitaliseringen kan tolkas som ett hot för en god kommunikation. Detta kan antas bero på att i digitala kontaktkanaler försvinner betoningar på ord och kroppsspråk. Ett resultat av detta är att det kan påverka kundrelationer då revisorn kan missa sinnesintryck från sin kund och som kan vara nödvändiga för revisorn att ha kännedom om för att anpassa sig och sina tjänster. Ytterligare ett hot som kan uppstå är att den informationsasymmetri som revisorn syftar till att minska kan komma att öka eftersom

missförstånd kan ske när parterna gör misstolkningar i en textkommunikation. Det kan antas att det går att undvika om revisorn och företaget genomför fysiska möten då en ökad förståelse för varandras verksamheter kan göras tydligare vid en muntlig kommunikation.

I relationen med kunden kan det tolkas som att den muntliga och mänskliga kommunikationen spelar en viktig roll för att upprätthålla en god kundrelation samt att kunna utföra en rådgivning. Eftersom rådgivningsrollen inte antas vara lika regelstyrd som revisionsarbetet har revisorn fått ett större utrymme för att ge råd. Dock finns det en gräns när revisorn kan komma att äventyra sitt oberoendeskaper genom att ge råd som inte är befogade. Denna gräns kan tänkas bli enklare att förhålla sig till om fysiska möten sker tillsammans med företaget då risken för missförstånd minskar vid muntlig kommunikation. Dessa missförstånd kan leda till att företagen gör något som går emot den lagstiftning som råder vilket i sin tur kan påverka revisorn i sin yrkesprofession. Det kan därför antas vara av stor betydelse att den muntliga och fysiska kommunikationen mellan företaget och revisorn inte borde ersättas av digitala kommunikationskanaler. I revisorns roll gentemot intressenter kan det antas att revisorn agerar i sin roll som oberoende granskare snarare än rådgivare. Detta föranleder att kommunikationen mellan revisorn och intressenter kan ske på en mer formell nivå då det inte föreligger någon ömsesidig kundrelation. Digitaliseringen kan därmed ses som en möjlighet för en enklare kommunikationsväg genom att handlingar kan skickas mellan parterna på ett digitalt sätt som sparar tid och kostnader. I diskussionen om den finansiella informationen ska rapporteras i realtid antas digitaliseringen utgöra en lösning för att detta ska vara möjligt. Digitaliseringen kan möjliggöra att kommunikation som inte omfattas av mänskliga sinnesintryck förenklas och kan skickas mellan parter på ett snabbare sätt. Det kan dock ses som ett hinder i en kundrelation där båda parter är beroende av mänskliga uppfattningar och tolkningar.

Avslutningsvis finns det indikationer på att digitaliseringen kan påverka de relationer som revisorn är en del av. En antydning finns att revisorer är medvetna om vikten av att goda relationer påverkar deras arbete på ett gynnsamt sätt och därför är revisorerna måna om att dessa inte ska förändras alltför mycket i framtiden. Utmaningen kan vara att kunna fortsätta att ta hand om relationer på ett fördelaktigt sätt trots att den digitala världen erbjuder många genvägar att nyttja. Hur digitaliseringen kommer att påverka relationer är därmed upp till revisorerna att bestämma, men att revisorns roll tycks kunna förändras till en riktning där rollen som konsulterande rådgivare förstärks. Med detta sagt kan det vara av värde att ytterligare betona relationernas betydelse för framtidens revisorer.

5.3 Revisorns nya roll?

Revisorerna har beskrivit att rollen består av både revision och konsultande rådgivning. Utifrån detta kan det antas att det finns två potentiella roller som digitaliseringen kan påverka. Men trots att den akademiska litteraturen har beskrivit de olika rollerna som en revisor kan vara verksam som råder det ännu en ovisshet i hur dessa roller exakt kommer att påverkas av digitaliseringen. Från studien finns det en antydning om att de olika rollerna kommer att påverkas på olika sätt. I takt med att revisorns roll förändras

kan det komma att bli allt mer irrelevant att studera revisorn ur ett agentteoretiskt perspektiv. Det traditionella revisionsarbetet kan komma att automatiseras vilket innebär att revisorns roll som kontrollant kan komma att allt mer försvinna och ersättas av programmerade revisionssystem. Det kan därmed vara mer intressant att se revisorns roll ur andra perspektiv.

Forskningen som har studerat digitaliseringens framfart för revisionsbranschen kan konstatera att digitaliseringen är ett faktum men att utvecklingen hanteras av användarna på varierande sätt (Minnis 2013; Lombardi, Bloch & Vasarhelyi 2014; Issa, Ting & Vasarhelyi 2016; Kokina & Davenport 2017). Digitaliseringen beskrivs utifrån subjektiva uppfattningar vilket innebär att det kan vara problematiskt att specificera digitaliseringen med en generell definition. Hagberg, Sundstrom, & Egels-Zandén (2015) menar att digitaliseringen kan i vissa fall medföra en förändrad uppfattning för hur olika aktörer anses att vara, vilket kan innebära att revisorns gynnsamma egenskaper också kan förändras. Subjektivitet medför att det kan föreligga svårigheter i tolkningen hur förändringen sker, eftersom tolkningen kan vara olika för olika personer.

Tidigare under studiens gång har den sociala och analytiska förmågan lyfts fram som viktiga egenskaper för en revisor i sin yrkesroll. Digitaliseringen kan påverka de olika arbetsmoment som revisorn deltar i på ett sätt som gör att framtidens arbete består av kvalificerade tolkningar av data samt situationer där resultatet av data ska förklaras. Det tyder på att revisorn fortfarande måste kunna ha en analytisk förmåga för inte fastna i oväsentligheter samt kunna göra en analys på vad som är riskfyllt för företaget. Det som kan bli skillnaden i framtiden är att det kan bli allt viktigare för framtidens revisor att också ha en pedagogisk förmåga. Ju svårare underlag revisorn har att analysera desto svårare blir det att förklara för företaget på ett begripligt sätt. Den sociala förmågan behövs fortfarande för att kommunicera med företagen då det antas att revisorn även i framtiden kommer att behöva ha en mänsklig kontakt med företagen. Med detta sagt framkommer nu en utvecklad bild av den framtida revisorn som både social och analytisk men också pedagogisk i sitt sätt att kommunicera med företaget och intressenter.

Bierstaker, Burnaby & Thibodeau (2001) och Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) menar att med hjälp av den nya tekniken blir information och kunskap mer tillgängligt för revisorn. Ur ett annat perspektiv antas digitaliseringen påverka ett företags förväntningar på revisorns tillgänglighet och det kan därmed anses vara gynnsamt för revisorn att framstå som tillgänglig för företaget. En anledning till detta är att det i samhället har skett en förändring i hur den senaste informationen finns tillgänglig och förmedlas i digitala nyhetsflöden och sociala medier. Således skapar det nya förväntningar på hur olika aktörer behöver finnas tillgängliga vid förmedling av information. En tolkning av detta är att tillgänglighet även i framtiden kan vara en eftertraktad egenskap för en revisor.

Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) menar att om automatiserade metoder tillämpas i revisionsförfarandet kan en del av den kompetensen som framtida revisorer förbereds inför komma att bli mindre användbar. Att Revisorsinspektionen i sin senaste rapport tagit fram ett förslag på hur universitetsutbildningen kan komma att omformas tyder på att nya krav och kompetenser kommer att krävas för framtida revisorer. Den

akademiska utbildningens längd tycks inte framstå som en kvalitetsparameter för den teoretiska utbildningen, snarare tycks den efterkommande utbildningen som sker i branschen och av revisionsbyråerna vara avgörande för den kompetens som krävs för att utföra revisionsarbetet. Trots detta har ändå revisionsbyråerna och branschorganisationen efterlyst en mer varierande utbildningsbakgrund hos de nyanställda inom revisorsyrket (Revisorsinspektionen 2017).

Det finns indikationer på att ämnesområden som företagsekonomi och juridik i framtiden kommer att kompletteras med kompetenser inom programmering. En begränsning kan dock vara att enligt tradition brukar inte samma personer vara intresserade av både ekonomi och teknologi, vilket kan medföra svårigheter i rekryteringen i framtiden. En teknologisk kompetens kan visa sig vara värdefull i förståelsen för hur olika system är uppbyggda samt hur den underlättar vid granskningen av dessa system. Att digitaliseringen ännu anammas med olika förutsättningar i branschen kan det innebära en osäkerhet för vilka exakta teknologiska kompetenser som är av värde. Förståelsen för företagsekonomi anses dock som grundläggande trots nya krav på kompetens inom teknologi.

Det råder en viss oenighet kring attityder om eller hur dagens revisorer behöver utveckla sin kompetens på grund av digitaliseringen. Olika lösningar framstår som aktuella och en sådan kan vara att revisorerna utbildar sig inom särskilda kompetensområden. En alternativ lösning kan vara att revisorerna arbetar i grupper där olika kompetenser kompletterar varandra. Det kan därmed vara troligt att digitaliseringens effekter på revisorns kompetenser kan leda till omstruktureringar inom organisationen. Därmed kan revisionsbyråerna komma att behöva kategorisera de inneboende kompetenserna som finns för att ha möjlighet att täcka upp för att alla anställda ska kunna komplettera varandras kompetenser snarare än att varje individ ska vidareutbilda sig.

Tidigare studier som har studerat digitaliseringens effekter på revisorns roll har främst studerat rollen utifrån ett kontrollantperspektiv. Effekterna som har studerats har resulterat i att digitaliseringen har förändrat olika typer av arbetsprocesser, exempelvis dokumenthantering som nu sker i molnbaserade tjänster samt revisionsprogram som har automatiserats. Studierna visar att effekterna av dessa typer av förändringar har resulterat i att revisorn i sin yrkesroll har haft möjlighet att spara tid då arbetet har blivit förenklat och innebär färre manuella processer. Det har också funnits möjligheter att spara in på kostnader då digitaliseringen exempelvis har ersatt mycket av pappersförbrukningen, minskat på antalet resor då kontakter med kunder kan ske digitalt samt att antalet anställda kan komma att minska då arbetsuppgifter försvinner. Dessa faktorer kan därför översättas till kvantifierbara faktorer och det gemensamma för dem är att de är mätbara i form av siffror. Men Lombardi, Bloch & Vasarhelyi (2014) och Issa, Ting & Vasarhelyi (2016) anser att även om digitaliserade verktyg kan hjälpa revisorn att bli mer effektiv genom att spara tid och kostnader kan de inte ersätta den mänskliga intuitionsförmågan som enligt forskarna är nödvändig för revisorns roll. I takt med att den befintliga forskningen främst studerat revisorn i sin roll som kontrollant, men att den rollen nu håller på att förändras, kan det därför vara av stor vikt att undersöka revisorn i sin nya roll som rådgivare.

I studien framkom det att det finns olika nödvändiga aspekter för revisorn i sin yrkesroll vilket mynnade ut i tre olika teman som i vår tematiska analys visat sig vara viktiga för revisorn vid undersökningen av digitaliseringens effekter. De tre teman är personliga egenskaper, kompetens och relationer. Gemensamt för dessa är att de utmärker sig för att omfattas av mer kvalitativa karaktärsdrag vilket kan vara svårare att kvantifiera i mätningar av digitaliseringens effekter. Tidigare studier har sett digitaliseringens effekter i form av ett mått på effektivitet. Våra tre teman kan till sina kvalitativa kvaliteter vara svårare att mäta i monetära termer. Det framkommer indikationer i studien att dessa skulle kunna utgöra ett mått på framtida effektivisering för revisorn i sin nya roll genom att inse vikten av sina personliga egenskaper, förhöjd kompetens och vårdandet av kundrelationer. Eftersom det gemensamma för dessa tre teman är svårare att mäta i monetära termer kan det bli svårare att bedöma vad förlusten av dessa aspekter kommer att innebära för revisorn. I revisorns nya roll som rådgivare kan det därför vara betydelsefullt för den framtida forskningen att studera hur dessa teman kan komma att påverkas av digitaliseringen. Genom att fortsätta studera dessa tre teman skulle det kunna resultera i att det kan vara möjligt att lyfta fram ett underliggande värde som kan sättas i relation till redan tidigare kända mått på effektivitet av digitaliseringen. Således kan det leda till att revisionsbyråer och revisorer värdesätter dessa tre teman i liknande omfattning som vid värdering av andra resurser som exempelvis tid och pengar. Slutligen tyder det på att trots digitaliseringens frammarsch finns det viktiga mänskliga aspekter som inte går att ersättas med digital teknik och automatiserade system. Det tyder på att de mänskliga förfarandena i revisorns roll kan komma att vara oersättliga även i framtiden.

6 Studiens slutsats

Syftet med den här studien har varit att undersöka digitaliseringens effekter på revisorns roll för att skapa en förståelse för hur rollen som revisor kan komma att förändras. För att kunna undersöka digitaliseringens effekter har det varit nödvändigt att först undersöka vilka aspekter som är viktiga för revisorns i sin yrkesroll samt studera hur dessa aspekter kan komma att förändras av digitaliseringen. Med hjälp av intervjuer med fem auktoriserade revisorer, generalsekreteraren på branschorganisationen FAR och en universitetsadjunkt har en kvalitativ studie genomförts för att uppfylla studiens syfte.

Studien visar att respondenterna definierar revisorns roll som dels revision och dels rådgivning. Det kan konstateras att digitaliseringen påverkar dessa två roller men på olika sätt. Digitaliseringen förenklar revisionen genom digital dokumenthantering och automatiserade datorsystem. Rådgivningen har visat sig varit svårare att ersätta med digitala instrument då rollen består av mänsklig kontakt och intuition vilket också framkommit som viktigt för revisorn. Digitaliseringens effekter, som har framkommit under studiens gång, har vi valt att kategorisera som kvantifierbara och icke-kvantifierbara. De kvantifierbara effekterna har främst varit faktorer som på olika sätt mätt att en effektivisering har skett i form av minskad tid och kostnader. De icke-kvantifierbara effekterna har visat sig vara mer kvalitativa till karaktären och påverkat revisorn i deras personliga egenskaper, kompetenser och relationer.

Studien visar att revisorns roll står inför förändringar och trots att det går att konstatera att digitaliseringen påverkar revisorns i sin yrkesroll råder det en stor osäkerhet kring hur denna roll kommer att förändras. I takt med att rollen förändras har det i studien visat sig att revisorns traditionella roll som oberoende kontrollant kan komma att försvinna och ersättas av digitalisering och automation. I studien har det också framkommit att de icke-kvantifierbara faktorerna har visat sig vara särskilt betydelsefulla när rollen kommer att förändras. Det kan därför komma bli verkligt att det agentteoretiska perspektivet inte längre kan studera revisorn i sin traditionella roll eftersom rollen förändrats från den oberoende kontrollant som agerar mellan ett företag och intressenter. För den framtida forskningen kan våra teman studeras och utgå ifrån dem i utvecklandet av ett nytt teoretiskt ramverk som studerar revisorn i sin nya roll. Våra teman kan också ligga till grund för studier hur revisorn kan komma behöva rustas för framtida förändringar.

Vår studie bidrar till en ny förståelse för hur digitaliseringens effekter kan påverka revisorns roll på olika sätt. Studien bidrar också till ett nytt forskningsområde för hur utvecklingen av ett nytt teoretiskt ramverk som kan studera revisorn i sin nya roll. Vårt teoretiska bidrag består av aspekter som är icke-kvantifierbara mått på digitaliseringens effekter. Studien visar tydligt att de aspekter som vi identifierat i vår tematiska analys är viktiga inom teorin om revisorns framtida roll. Empiriskt visar vår studie att aspekterna också är av stor betydelse för revisorn i sin yrkesroll. Vidare visar våra aspekter att det finns möjligheter till förändringar men de får inte helt ersättas av digitaliseringen.

Referenslista

- Bakka, J.F., Fivelsdal, E. & Lindkvist, L. (2014). *Organisationsteori: struktur, kultur, processer*. 6. uppl. Stockholm: Liber AB.
- Bierstaker, J.L., Burnaby, P. & Thibodeau, J. (2001). The impact of information technology on the audit process: an assessment of the state of the art and implications for the future. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 16(3) ss. 159-164.
- Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 2. uppl. Stockholm: Liber AB.
- Carrington, T. (2016). *Revision*. 2. uppl. Stockholm: Liber AB.
- Chan, D.Y. & Vasarhelyi, M.A. (2011). Innovation and practice of continuous auditing. *International Journal of Accounting Information Systems*, vol. 12, ss. 152-160.
- Christensen, J. (2010). Conceptual frameworks of accounting from an information perspective. *Accounting and Business Research*, vol. 40, ss. 287-299.
- Clinch, G., Stokes, D., & Zhu, T. (2012). Audit quality and information asymmetry between traders. *Accounting and Finance*, vol. 52, ss. 743-765.
- Dowling, C. & Leech, S.A. (2014). A Big 4 Firm's Use of Information Technology to Control the Audit Process: How an Audit Support System is Changing Auditor Behavior. *Contemporary Accounting Research*, vol. 31(1), ss. 230-252.
- Eisenhardt, K.M. (1989). Agency Theory: An Assessment and Review. *The Academy of Management Review*, vol. 14(1), ss. 57-74.
- Franz, P., Gusain, R. & Kirschmer, M. (2017). Digitalization of the Process Management. *Proceedings of the Seventh International Symposium on the Business Modeling and Software Design*. ss. 89-99.
- Geffner, H. (2014). Artificial intelligence: from programs to solvers, *AI Communications*. vol. 27(1) ss. 45–51.
- Goertzel, T. (2013). The path to more general artificial intelligence. *Journal of Experimental & Theoretical Artificial Intelligence*, vol. 26(3), ss. 343–354.
- Gray, J. & Rumpe, B. (2015). Models for digitalization. *Software & Systems Modeling*, vol. 14(4), ss. 1319-1320.
- Han, S., Rezaee, Z., Xue, L., Zhang, J.H. (2016). The Association between Information Technology Investments and Audit Risk. *Journal of Information Systems - American Accounting Association*, vol. 30(1), ss. 93-116.

Hemström, C. & Giertz, M. (2013). *Bolagens rättsliga ställning - Om enkla bolag, handelsbolag, kommanditbolag och aktiebolag*. 10. uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Ho, W-H. & Wang, Y. (2013). Asymmetric information, auditing commitment and economic growth. *The Canadian Journal of Economics*, vol. 46(2), ss. 611-633.

International Auditing and Assurance Standards Board (ISA). (2013). *ISA 200 Den oberoende revisorns övergripande mål samt utförandet av en revision enligt International Standards on Auditing*. Edition Volume I. Published by IFAC.

Issa, H., Ting, S. & Vasarhelyi, M. A. (2016). Research Ideas for Artificial Intelligence in Auditing: The Formalization of Audit and Workforce Supplementation. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*. vol. 13(2), pp. 1-20.

Jensen, M.C. & Meckling, W.H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics*, vol. 3, ss. 305-360.

Kairos Future. (2016). *Nyckeln till framtiden - framtidens redovisning, revision och rådgivning i det digitala landskapet*. Tillgänglig:
https://www.far.se/globalassets/trycksaker-pdf/far_rapport_kairos-future_ensidig.pdf
[2018-03-22]

Khalil, F. & Lawarrée, J. (1995). Collusive Auditors. *American economy review*. vol. 85(2), ss. 442-446

Kokina, J. & Davenport, T. H. (2017). The Emergence of Artificial Intelligence: How Automation is Changing Auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*. vol. 14(1), ss. 115-122.

Lombardi, D., Bloch, R., & Vasarhelyi, M. (2014). The Future of Audit. *Journal of Information Systems and Technology Management*, vol. 11(1), ss. 21-32.

Minnis, M. (2011). The Value of Financial Statement Verification in Debt Financing: Evidence from Private U.S. Firms. *Journal of Accounting Research*, vol. 49(2), ss. 457-506.

Pedrosa, I. & Costa, C. (2012). Financial auditing and surveys: how are financial auditors using information technology? An approach using Expert Interviews. *Association for computer machinery*, ss. 37-42.

Powers, M.K. (2003). Auditing and the production of legitimacy. *Accounting, Organizations and Society*, vol. 28, ss. 379-394.

Revisorsinspektionen. (2017). *Den framtida revisionen - Framtida utbildningskrav för kvalificerade revisorer*. Tillgänglig:
<https://www.revisorsinspektionen.se/globalassets/webbplatsen/om-ri/framtida-revisionen/morgondagens-kompetenskrav-for-kvalificerade-revisorer.pdf> [2018-04-30]

Öhman, P. & Wallerstedt, E. (2012). Audit regulation and the development of the auditing profession: The case of Sweden. *Accounting History*, vol. 17(2), ss. 241-257.

Personliga meddelanden

Peter Rexhammar, Auktoriserad revisor, DeskJockeys, Stockholm, videointervju, 2018-04-05.

Mikael Gustavsson, Auktoriserad revisor, WeAudit, Göteborg, videointervju, 2018-04-05.

Jesper Eriksson, Auktoriserad revisor, Baker Tilly Mapema, Stockholm, personlig intervju, 2018-04-06.

Anonym A, Auktoriserad revisor, mellanstor revisionsbyrå, Stockholm, telefonintervju, 2018-04-23.

Mattias Kierkegaard, Universitetsadjunk, Uppsala universitet, Uppsala, telefonintervju, 2018-04-24.

Dan Brännström, Generalsekreterare, FAR, Stockholm, telefonintervju, 2018-04-27.

Anonym B, Auktoriserad revisor, mellanstor revisionsbyrå, Stockholm, personlig intervju, 2018-05-03.

Bilaga 1

Intervjuguide ostrukturerad

1. Beskriv dig själv, vem du är och vad du arbetar med.
2. Beskriv din roll som revisor.
3. Hur skulle du beskriva revisionsbranschen från att du började fram tills idag?
4. Vad är digitalisering utifrån din definition?
5. Vilka möjligheter och hot kommer med digitalisering?

Bilaga 2

Intervjuguide semistrukturerad

1. Berätta för oss vem du är, vad du arbetar med och lite om din nulägesituation inom ditt yrke.
2. Om du skulle beskriva rollen som revisor, vad upplever du som det bästa respektive utmaningen med arbetet.
3. Vilka egenskaper skulle du säga är nödvändiga för att klara rollen som revisor?
4. Sett utifrån det traditionella arbetssättet som revisorn arbetar på: Vilka delar anser du är viktiga, eller mindre viktiga, samt de delar som kan förändras eller inte får förändras för revisorn i sin yrkesroll?
5. Hur ser du på den traditionella revisionens möjlighet att ge en försäkran till företagets intressenter?
6. Hur skulle du vilja definiera digitaliseringen?
7. Hur har du upplevt förändringar i det traditionella arbetssättet fram till idag på grund av digitalisering?
8. Vilka effekter både möjligheter (positiva) och hot (negativa) har du upplevt pga digitalisering?
9. Hur tror du att revisorns roll kommer att förändras i framtiden? Finns det kompetenser som kommer att krävas för framtida revisorn?
10. Vilka utmaningar tror du digitaliseringen kommer att medföra för revisorn i sin yrkesroll i framtiden?
11. Hur tror du att revisorns roll kommer att se ut om 10 år?